

Saksframlegg

Dato: 12.03.2012
Arkivref: 2011/4796-7178/2012 /
006

Saksbehandler: Kirsten Borge

Saksnr.	Utvalg	Møtedato
12/43	Fylkesutvalget	13.03.2012

HØRING - NOU 2011:18 STRUKTUR FOR LIKESTILLING

1. FORSLAG TIL VEDTAK

Fylkesrådmannen fremmer slikt forslag til vedtak:

1. Fylkesutvalget i Aust-Agder støtter i hovedsak likestillingsutvalgets konklusjoner i NOU 211:18 Struktur for likestilling.
2. Fylkesutvalget gir sin støtte til endringer i likestillingslovens, dog slik at redegjørelsesplikten for arbeidsgiver ikke utvides i særlig grad.
3. Fylkesutvalget vil ikke støtte utvalgets forslag til endret organisasjonsstruktur med etablering av et eget likestillingsdirektorat.
4. Dersom det etableres et eget likestillingsdirektorat, anmoder fylkesutvalget om at et slikt direktorat eller et av regionkontorene lokaliseres til Agderregionen.
5. Fylkesutvalget stiller seg positiv til etablering av et 10årig utviklingsprogram forlikestilling, og forutsetter at det avsettes økonomiske virkemidler til gjennomføring.

Behandling i fylkesutvalget - 13.03.2012

Votering:

Pkt. 1 og 2: Fylkesrådmannens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

Pkt. 3: Fikk 4 stemmer og falt.

Pkt. 4 og 5: Fylkesrådmannens tilrådning ble enstemmig vedtatt.

Dermed var følgende vedtatt:

6. Fylkesutvalget i Aust-Agder støtter i hovedsak likestillingsutvalgets konklusjoner i NOU 211:18 Struktur for likestilling.
7. Fylkesutvalget gir sin støtte til endringer i likestillingsloven, dog slik at redegjøringsplikten for arbeidsgiver ikke utvides i særlig grad.
8. Dersom det etableres et eget likestillingsdirektorat, anmoder fylkesutvalget om at et slikt direktorat eller et av regionkontorene lokaliseres til Agderregionen.
9. Fylkesutvalget stiller seg positiv til etablering av et 10-årig utviklingsprogram for likestilling, og forutsetter at det avsettes økonomiske virkemidler til gjennomføring.

2. SAMMENDRAG

Barne, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) har sendt NOU 2011:18 Struktur for likestilling på høring. Likestillingsutvalget ble oppnevnt i 2010 for å utrede kjønnslikestilling med utgangspunkt i livsløp, etnisitet og klasse. Målet med utredningen har vært å legge grunnlag for en helhetlig og kunnskapsbasert likestillingspolitikk for fremtiden. Oppdraget har også vært å vurdere de eksisterende institusjonelle og organisatoriske rammene for likestillingsarbeidet i offentlig regi på lokalt, regionalt og sentralt nivå. Fylkesrådmannen vil tilrå at fylkesutvalget støtter hovedkonklusjonene i NOU 2011:18. Fylkesrådmannen vil ikke tilrå at det opprettes et eget likestillingsdirektorat.

3. LIKESTILLINGSUTVALGETS MANDAT

I forbindelse med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets arbeid med gjennomgang av diskrimineringslovgivningen hadde departementet behov for en gjennomgang og vurdering av virkemiddelapparatet. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) ba utvalget i brev av 21. oktober 2010 om at enkeltelementer i Likestillingsutvalgets arbeid skulle forseres. Det ble gitt følgende presisering av utvalgets mandat:

”Vi ber Likestillingsutvalget vurdere de eksisterende institusjonelle/organisatoriske rammene for likestillingsarbeid i offentlig regi på sentralt, regionalt og lokalt nivå og eventuelt fremme forslag om tiltak som kan videreutvikle og styrke den offentlige innsatsen.

Utvalget bes om å vurdere LDO sine roller og oppgaver særskilt, herunder blant annet: Fordeler og ulemper ved å samle pådriveroppgaver og håndhevingsoppgaver i en instans og fordeler og ulemper ved å legge lovhåndhevings- og tilsynsoppgaver til et ombud. Dette bør vurderes også i relasjon til andre type organisatoriske løsninger for denne type oppgaver.

Kompetansedelingen mellom Ombudet og Nemnda i forhold til lovhåndhevingsoppgavene, herunder gjennomslag i offentligheten for uttalelser og vedtak. En vurdering av LDOs oppgaver i forhold til tilsyn med at norsk rett og forvaltningspraksis samsvarer med internasjonale menneskerettslige forpliktelser. Det bes om en vurdering av hvordan dette tilsynet gjennomføres i dag og hvordan det eventuelt kan styrkes. Ulike modeller for å ivareta samarbeid og dialog mellom offentlige myndigheter og sivilt samfunn på likestillings- og diskrimineringsområdet samt partene i arbeidslivet. Vi ber Likestillingsutvalget indikere på et overordnet nivå administrative og økonomiske konsekvenser av eventuelle forslag.” (NOU 2011:18 Struktur for likestilling).”

4. LIKESTILLING - LOVGRUNNLAG OG ORGANISERING

Lovgrunnlag

Likestilling og vern mot diskriminering er regulert i flere lover.

- Likestillingsloven vedtatt i 1978 gir vern mot diskriminering på grunnlag av kjønn. Den trådte i kraft i 1979.
- I 1982 ble det innført et forbud i arbeidsmiljøloven mot å kreve at arbeidssøkere gir opplysninger om sitt forhold til politiske, religiøse eller kulturelle spørsmål. I 1998 ble forbudet utvidet til forbud mot å forskjellsbehandle arbeidssøkere på grunnlag av rase, hudfarge, nasjonal eller etnisk opprinnelse, homofil legning eller samlivsform. I 2001 ble vernereglene i arbeidsmiljøloven styrket, med en ny § 54 A-M om likebehandling i arbeidslivet, og fra 2005 ble det innført et eget kapittel 13 om vern mot diskriminering på grunnlag av alder, politisk syn og seksuell orientering.
- Diskrimineringsloven gir vern mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion og livssyn. Den ble vedtatt i 2005 og trådte i kraft fra 1. januar 2006.
- Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven innførte vern mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne. Den ble vedtatt i 2008 og trådte i kraft fra 1. januar 2009.
- Det er også tatt inn forbud mot diskriminering på grunnlag av kjønn, etnisitet, religion, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering i boliglovene. Regjeringen har ikke planer om å fremme et lovforslag som samler alle disse paragrafene under en felles lov.

Norge er også forpliktet gjennom internasjonale konvensjoner når det gjelder beskyttelse mot diskriminering.

Dagens organisering

Virkemiddelapparatet for likestillingsarbeidet består i dag av flere elementer:

- lovgivning og håndheving av disse
- oppfølging av aktivitetsplikten

- oppfølging av redegjørelsesplikten
- private og offentlige virksomheters ansvar som arbeidsgivere
- offentlige myndigheters ansvar som myndighetsutøver og tjenesteyter
- organiseringen av det offentlige likestillingsarbeidet

Ansvar for likestillingsarbeidet ligger i dag under Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet. I tillegg har departementet delegert enkelte likestillingsoppgaver til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) og til Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (BUFdir). Ingen av direktoratene har ansvar for likestilling på alle grunnlag, og ingen av dem har et særskilt fagansvar for kjønnslikestilling.

- Likestillings- og diskrimineringsombudet håndhever diskrimineringslovene på alle grunnlag.
- Likestillingsnemnda har vedtaksmyndighet i klagesaker.

Både ombudet og nemnda er selvstendige organer utenfor politisk instruks. Fylkesmannen har i oppgave å være pådriver overfor kommunene i arbeidet med å fremme likestilling, men er ikke tilført ressurser.

5. HOVEDPRINSIPPENE I NOU 2011:18

Likestillingsutvalget ble oppnevnt ved kgl.res. 12. februar 2010, og den foreliggende utredningen er nå sendt på høring. Utredningen har forslag til lovendringer, organisatoriske endringer og tiltak for forslag til økonomiske virkemidler. Utredningens hovedforslag er følgende:

1. Presiseringer i lovgrunnlaget, begrenset til lovendringer i likestillingsloven. Fokus på følgende elementer:

- Sammensatt diskriminering
- Aktivitetsplikten for arbeidsgivere og offentlige myndigheter
- Tydeliggjøring av aktivitetsplikten for alle arbeidsgivere
- Private virksomheter med minst femti ansatte og alle offentlige arbeidsgivere
- Konkretisering av aktivitetsplikten for offentlige myndigheter
- Tilsvarende konkretiseringer av aktivitetsplikten for andre diskrimineringsgrunnlag enn kjønn

2. Nytt likestillingsdirektorat

Utvalget foreslår at det etableres et nytt direktorat underlagt BLD med fagansvar for gjennomføring av likestillingspolitikken. Følgende oppgaver foreslås lagt til direktoratet:

- Føre tilsyn med aktivitetsplikten for offentlige myndigheter
- gi opplæring om aktivitets- og redegjørelsesplikten i arbeidslivet
- forvalte økonomiske virkemidler innen likestillingsarbeid
- iverksette politisk vedtatte tiltak og
- ivareta dokumentasjon og kunnskapsformidling.

I tillegg foreslår utvalget at det etableres fem regionkontorer i tilknytning til direktoratet.

3. Et tiårig utviklingsprogram for likestilling

Videre foreslår utvalget det iverksettes et tiårig utviklingsprogram for lokalt likestillingsarbeid, med en årlig innsats på 200 mill kr. Programmet skal støtte opp om det regionale og lokale likestillingsarbeidet.

4. Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Likestillings- og diskrimineringsnemnda

Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda videreføres med organisasjonsform, men ombudets mandat presiseres for å tydeliggjøre kjerneoppgavene og veiledning. Ombudet og nemnda får ansvar for å håndheve forbudet mot seksuell trakassering i likestillingsloven.

5. Samråd mellom myndighetene og sivilt samfunn

Utvalget foreslår at det etableres et kontaktutvalg mellom sentrale myndigheter og likestillingsorganisasjonene. Videre foreslås det at det opprettes et forum for likestilling i arbeidslivet mellom barne, likestillings- og inkluderingsministeren og partene i arbeidslivet.

6. FYLKESRÅDMANNENS VURDERINGER OG ANBEFALINGER

Når det gjelder detaljer i utredningen, henvises det til NOU 2011:18. I denne saksutredningen anses det som hensiktsmessig å gi et generelt overblikk over tema og problemstillinger. Det er etter fylkesrådmannens vurdering ikke fylkeskommunens ambisjon å uttale seg om alle forslagene i utredningen. Fylkesrådmannen har valgt å ha fokus på de tema som er knyttet til rollen som regional utviklingsaktør og som arbeidsgiver.

Når det gjelder forslag til ny § 1a og b i likestillingsloven mener fylkesrådmannen at dette er relevant for fylkeskommunens likestillingsarbeid som både arbeidsgiver og i rollen som regional utviklingsaktør. Redegjøringsplikten for arbeidsgivere i §1 a har utvilsomt en funksjon, men bør ikke bli særlig mer omfattende enn i dag. På noen områder mener en at årlig rapportering ikke er nødvendig. Oppfølging av redegjøringsplikten krever ressurser, og den oppleves ikke alltid like meningsfull. Fylkesrådmannen vil understreke betydningen av at aktivitetsplikten får et positivt fortegn. §1 b, pkt g bør derfor ikke føre til en tidkrevende og detaljert redegjøringsplikt. Det er viktigere at statlig ressursbruk settes inn på aktivt likestillingsarbeid framfor gjennomgang av rapporter. Oppfølging av veiledning av kommuner og arbeidsgivere bør derfor være en mer hensiktsmessig ressursbruk.

Likestillingsutvalget foreslår en sterkere satsing på likestilling på alle de ulike diskrimineringsgrunnlagene. For å få dette til foreslår utvalget å presisere lovgrunnlaget for å fremme likestilling og motvirke diskriminering. Det foreslår å styrke det flerdimensjonale perspektivet på likestilling, samt å etablere en desentralisert iverksettingsstruktur på likestillingsfeltet. Det er naturlig at forbud mot sammensatt diskriminering tas inn i likestillingsloven og i de øvrige diskrimineringslovene. Fylkesrådmannen vurderer punktet om bedre samordning av likestillingsarbeid på alle diskrimineringsgrunnlagene som et godt forslag.

På bakgrunn av fylkeskommunens egen erfaring med regionalt likestillingsarbeid, kan det være behov for å se nærmere på organisasjonsstrukturen. Fylkesrådmannen vil imidlertid ikke anbefale at man støtter forslaget om etablering av et likestillingsdirektorat. Et slikt direktorat vil kunne bidra til økt statlig detaljstyring. Det kan i den sammenheng nevnes at hovedstyret i KS i møte 8. mars 2012 enstemmig gikk imot å opprette et eget likestillingsdirektorat.

Dersom man velger å opprette et likestillingsdirektorat og fem regionkontorer, mener fylkesrådmannen at det er gode argumenter som taler for at et slikt direktorat, eventuelt ett av de fem regionkontorer, kan legges til Agder. Fylkesrådmannen vil fremheve det langsiktige arbeidet som er gjort av et bredt partnerskap i landsdelen. Det er etablert et eget senter for likestilling i tilknytning til Universitetet i Agder, som har tatt fatt på en del av de oppgavene som vil være naturlig å legge til et regionkontor. Fylkeskommunen har også, som utredningen fremhever, gjennomført et vellykket regionalt prosjekt " Fritt valg" som er starten på en tiårssatsing for likestilling. Fylkeskommunene i Agder er i gang med å bygge kompetansemiljøer på likestillingsfeltet, og en slik lokalisering vil styrke landsdelens helt nødvendige likestillingssatsing ytterligere, og et regionkontor bør samlokaliseres med fylkeskommune i et av Agder-fylkene.

Utvalget foreslår et tiårig program for å styrke det lokale likestillingsarbeidet. Fylkesrådmannen mener at forslaget om et tiårig program for å styrke regionalt og lokalt likestillingsarbeid er et godt og nødvendig tiltak for å nå ambisjonene i et fremtidsrettet likestillingsarbeid. Dette må føre til at alle aktører med pådriveransvar får nødvendige ressurser.

7. KONKLUSJON

Fylkesrådmannen vil anbefale at fylkesutvalget fatter følgende vedtak:

1. Fylkesutvalget i Aust-Agder støtter i hovedsak likestillingsutvalgets konklusjoner i NOU 211:18 Struktur for likestilling.
2. Fylkesutvalget gir sin støtte til endringer i likestillingslovens, dog slik at redegjørelsesplikten for arbeidsgiver ikke utvides i særlig grad.
3. Fylkesutvalget vil ikke støtte utvalgets forslag til endret organisasjonsstruktur med etablering av et eget likestillingsdirektorat.
4. Dersom det etableres et eget likestillingsdirektorat, anmoder fylkesutvalget om at et slikt direktorat eller et av regionkontorene lokaliseres til Agderregionen.
5. Fylkesutvalget stiller seg positiv til etablering av et 10årig utviklingsprogram forlikestilling, og forutsetter at det avsettes økonomiske virkemidler til gjennomføring.

Vedlegg:

NOU 2011 18 Struktur for likestilling, kap. 2 Sammendrag - Ambisjoner for likestilling